

ЦІЛІСНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО
САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО
НАВЧАННЯ ЯК ФІЛОСОФСЬКА ТА ПСИХОЛОГО_ПЕДАГОГІЧНА
ПРОБЛЕМА

Белікова Ю. А.

Україна, Донецький Національний Університет, м. Вінниця

У сучасній науці можна виділити деякі теорії саморозвитку особистості, які засновані на цілісному підході, тому що людина у цьому випадку, за словами І.А. Зязюна уособлює в собі всі системні зв'язки реального життя, які забезпечують її найважливішу особистісну і життєву основу - цілісність. Професійний саморозвиток - це педагогічна, психологічна та філософська категорія, результат інтегрування окремих диференційованих частин і функцій системи в ціле. Людина є частиною буття, яка намагається протягом життя пізнавати, осмислювати світ та власне особистісне «Я» у ньому. Між Людиною і Світом формуються філософські відносини «частина – ціле». Синтез знань про багатозначний, суперечливий зовнішній світ, особистісний досвід, внутрішнє «Я» будує основу для всебічного розвитку людини як цілісної особистості. «Саме філософія сприяє цілісному баченню процесу, явища, предмета, і це особливо необхідно в проблемній ситуації». Головне, що здобувається у цьому випадку - можливість бачити протиріччя розвитку предмета як його саморух. Гармонійна людина розвивається в контексті оточуючого буття, приймає цінності суспільства крізь призму власного бачення, засвоює систему знань, яка дозволяє сформувати стійку цілісну систему уявлень про світ, закони його існування. Н. Кічук, С.У. Гончаренко підкреслюють, що саме інтегроване навчання - аспект інтегрованої (синтетичної) педагогіки, метою якої є гармонійний розвиток універсальних здібностей людини: мислення, почуття і волі згідно з їх триєдиною суттю – істиною, красою і добром, а також збереження і зміцнення здоров'я тіла за рахунок єдиної логіко-психологічної, етико-естетичної і духовно-фізичної

діяльності учасників педагогічного процесу. У навколишньому світі все пов'язано як у нероздільному цілому, але ж з метою найкращого його вивчення і дослідження у змісті освіти визначаються окремі навчальні дисципліни. Між учбовими дисциплінами повинен встановлюватися зв'язок як між компонентами системи, які, з одного боку мають відносну самостійність, але повністю проявляють себе тільки у взаємозв'язку, тому що ціле більше, ніж сума його складових. Якщо формування подібного зв'язка між навчальними дисциплінами - є принципом складання змісту освіти, то це сприяє розвитку цілісного бачення людиною світа, створюються сприятливі умови для оволодіння професією, саморозвитку. У тому випадку, коли акцентується увага на вивченні окремих дисциплін, з метою поглиблення знань про деякі явища і процеси, то це може обумовлювати в свідомості студентів певну фрагментарність знань, їх ізольованість, відірваність від оточення. В.Г. Кремень приділяє особливу увагу міждисциплінарному підходу й системному аналізу. Саме інтеграція і зв'язок між компонентами освіти приводять до формування у суб'єкта учіння цілісного образу світу - вершинного розвивального утворення всебічно розвиненої особистості. Міжпредметні зв'язки передбачені і реалізуються у структурі змісту навчальних дисциплін. Викладання предметів ґрунтується на отриманих раніше знаннях у ході навчання. Н.Кічук стверджує, що саме закони філософії - підґрунтя законів педагогіки. З нашої точки зору це переконливо, тому що побудова змісту освіти повинна бути підпорядкована цілям гармонійного розвитку людини і суспільства. Філософські основи у педагогіці проявляють себе у диференціації і інтеграції компонентів навчального процесу, діалектиці загального та одиничного, закон єдності і боротьби протилежностей, цілісності і системності освіти. Диференціація акцентує окремі компоненти системи, інтеграція систематизує і підпорядковує зміст компонентів законам цілісності. При виконанні практичної педагогічної

діяльності студент синтезує власні знання різних навчальних дисциплін. Міждисциплінарні зв'язки сприяють комплексній реалізації системи освіти і виховання, вимагають активної взаємодії між суб'єктами навчального процесу.

Педагогічна концепція цілісного саморозвитку розроблена О.Прохоровим. Вона ґрунтується на розумінні цілісного саморозвитку як процесу і результату складного зіткнення внутрішнього та зовнішнього світів людини. Здійснення саморозвитку регулюється і водночас не регулюється свідомістю майбутнього фахівця. О Прохоров пропонує здійснювати «педагогіку цілісного саморозвитку», а також акцентує на «педагогізації саморозвитку», яка включає два компоненти: зовнішню педагогічну підтримку навколишнього середовища та внутрішню педагогічну підтримку самих суб'єктів життєдіяльності. Також автор розвиває цікаву ідею конфліктності саморозвитку людини, яка є природною та має враховуватися у педагогічному забезпеченні процесів саморозвитку студентської молоді.

Природно-рефлексивна технологія саморозвитку буларозроблена К. Вазіною. Основою цієї концепції стало філософське уявлення про людину як унікальну саморозвивальну систему, яка має духовно-природну сутність. Розглядаючи саморозвиток, автор визначає його зовнішній та внутрішній зміст. Людина будує відносини з навколишнім світом, з самим собою. Саморозвиток – процес побудови відносин: стійкості-нестійкості, хаосу – системності, життя – смерті, минулого – майбутнього, духовного – матеріального, індивідуального – соціального. В основі цього процесу знаходяться потреби, здібності, свідомість людини, цілі трансформуються у цільовий простір, дії, засоби і результат - у продуктивний, пошуковий, рефлексія – у рефлексивний. У цих трьох сферах відбувається неперервний розвиток потреб, здібностей та свідомості людини, які перетворюються у

ситуативну, саморегульовану діяльність людини. На наш погляд ця концепція має важливе значення для розуміння саморозвитку як психолого-педагогічної та філософської проблеми. Потреби людини складають основу для формування цільових орієнтирів. У процесі досягнення мети, руху, вибору стратегії людина набуває досвід, який стає фундаментом саморозвитку. Також ми згодні, що саморозвиток має ситуативний і саморегульований характер, деякі обставини життя людини його стимулюють, надають можливості для виявлення результативності.

Література:

1. Енциклопедія освіти / [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К. : ЮрінкомІнтер, 2008. – 1040 с.
2. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К., 1989.
3. Компетентність саморозвитку фахівця: педагогічні засади формування у вищій школі / О.О. Біла, Т.Р. Гуменникова, Я.В. Кічук та ін.; Наук. ред., упорядкув. Н.В. Кічук; Півден. наук. центр АПН України. Ізмаїл. держ. гуманіт. ун-т. – Ізмаїл, 2007. – 235 с.
4. Лосєва Н.М. Саморозвиток викладача вищої школи: Навчальний посібник. – Д.: ДонНУ, 2003. – 336 с.
5. Педагогічний словник / [за ред. М. Д. Ярмаченка]. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
6. Педагогическая энциклопедия: в 4 т./ [глав. ред. И. А. Каиров, Ф. Н. Петров]. – М.: Советская энциклопедия, 1964. Т.3 – 1966. – 879 с.
7. Проект національної програми виховання дітей та учнівської молоді в Україні (2004.) // Освіта України. – № 94. – 3.12.2004. – С. 7.
7. Сухоленова О.Г. Етапи саморозвитку особистості // Психологія: Зб. наук. праць. – 2000. – 3(9). – С. 98-104.
8. Цукерман Г.А., Мастеров Б.М. Психология саморазвития – М.: Интерпракс, 1995. – 288с.

5. Проект національної програми виховання дітей та учнівської молоді в Україні (2004.) // Освіта України. – № 94. – 3.12.2004. – С. 7.
6. Сухоленова О.Г. Етапи саморозвитку особистості // Психологія: Зб. наук. праць. – 2000. – 3(9). – С. 98-104.
7. Цукерман Г.А., Мастеров Б.М. Психология саморазвития – М.: Интерпракс, 1995. – 288с.

Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. 2-ге вид., допов. й випр. / [авт.–уклад. Гончаренко С. У.]. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.

5. Енциклопедія освіти / [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Наумченко И. Л. Самообразование будущего учителя. / И. Л. Наумченко. – Саранск: Мордовское книжное издательство, 1974. – 261 с.
7. Немов Р. С. Психология: Словарь справочник в 2 ч. / Р.С. Немов. – М.: ВЛАДОС–ПРЕС, 2003–. – Ч.1. – 2003. – 304 с.
8. Педагогічний словник / [за ред. М. Д. Ярмаченка]. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
9. Педагогическая энциклопедия: в 4 т. / [глав. ред. И. А. Каиров, Ф. Н. Петров]. – М.: Советская энциклопедия, 1964–. – Т.3 – 1966. – 879 с.
10. Тихонова Т. В. Теоретична модель процесу професійного саморозвитку майбутнього вчителя / Т. В. Тихонова // Науковий вісник Миколаївського державного педагогічного університету. – 2003. – Випуск 5. – 385 с.
11. Чирков В. И. Самодетерминация и внутренняя мотивация поведения человека / В.И. Чирков // Вопросы психологии 1996. – 2007. – №3. – С. 116–133.
12. Яцула Т. В. Модель підготовки

майбутнього вихователя–організатора об'єднаних
наш дозвіл лівого спілкування школярів.
/ Т. В. Яцула // Проблеми сучасної
педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і
психологія. – Зб. статей: Вип. 6., Ч. 2. –
Ялта: РВВ КДГІ, 2004. – 284 с.